

Vastaus Elina Nykyrin ja 16 muun valtuutetun aloitteeseen asukaspaneeli vakituiseksi osaksi Vantaan kaupungin päätöksentekoa

VD/6416/00.02.00.03/2025

RÅ/LR/ML/NP/EK/JK/SE

Elina Nykyri sekä 16 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Me aloitteen allekirjoittaneet kaupunginvaltuutetut esitämme, että Vantaan kaupunki ottaa vakituiseksi osaksi päätöksentekoaan asukaspaneelin, joka on satunnaisotannalla muodostettu ja koossa koko valtuustokauden ajan. Otoksen tulee olla edustava eli Vantaan kaupungin väestötilastoja heijasteleva. Asukaspaneeli on tapa osallistaa kunnan asukkaita kunnalliseen päätöksentekoon ja saada luotua näin yhteisymmärrystä ja uusia näkökulmia siihen.

Muun muassa Jyväskylän ja Turun kaupungeissa on asukaspaneeleja käytetty menestyksekkäästi. Helsingin kaupunkikin aikoo pilotoida asukaspaneeleja. Kuten Turun kaupungissa, on Vantaan kaupungissa otettava asukaspaneelit vakituiseksi osaksi kaupungin päätöksentekoa. Asukaspaneelin avulla voimme varmistua siitä, että keskeisissä kysymyksissä vantaalaisia kuullaan ja myös heillä on mahdollisuus tehdä ehdotuksia päätöksentekoa varten.

Asukaspaneelin on tarkoitus ottaa kantaa päätöksiin, joihin liittyy vaikeita arvovalintoja, suuri epävarmuus siitä, miten saadaan asukkaiden kannalta hyväksyttävä ratkaisu tai joissa poliittisen kompromissin rakentaminen on poikkeuksellisen vaikeaa.

Asukaspaneelin tehtävä on näissä tilanteissa tukea ehdotuksellaan poliittista päätöksentekoa ja valmistelua. Vastuu kaupungin päätöksistä pysyy silti kaupunginvaltuustolla. Virka- ja poliittinen johdon on silti sitouduttava huomioimaan asukaspaneelin suositukset päätöksenteossa.

Tietoon perustuvan, satunnaisotannalla valitun asukasryhmän tarkoin eri näkökulmista arvioitu suositus antaa kaupungin päättäjille ja virkavalmisteliijoille puntaroidut perusteet päätöksentekoa varten. Sen toimintaa fasilitoidaan ammattimaisesti, paneeli kuulee aihealueen asiantuntijoita ja se toteutetaan deliberatiivisen demokratian toimintatavoin.

Asukaspaneelin kokoonpanossa ja asiantuntijakuulemisissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että siinä tulevat edustetuksi erityisesti ne kannat ja väestöryhmät, jotka nykyisessä edustuksellisessa järjestelmässä ovat puutteellisesti edustettuja. Näihin kuuluu tutkijoiden mukaan muun muassa tulevien sukupolvien oikeuksien huomioiminen. Jotta kaikki asukkaat voivat sosioekonomisesta asemastaan riippumatta, osallistua asukaspaneeliin, on asukaspaneeliin osallistumisesta maksettava asukkaalle pieni palkkio. Jotta paneeli edustaa laajasti vantaalaisia, on sen koostuttava vähintään 50 asukkaasta.”

Kaupunginvaltuusto 22.9.2025 § 14

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala sekä **konsernijohdon ja elinvoiman toimiala** toteaa vastauksessaan seuraavaa:

Yleistä menetelmästä

Kansalaispaneeli on yksi kuntalaisten osallistamismalli, jolla voidaan osaltaan täyttää kuntalain (22§) velvoitteita. Kansalaispaneelit yhdistävät suoran kansalaisosallistumisen ja puntaroivan demokratian, jossa poliittista päätöksentekoa edeltää yhdenvertainen ja toisia kunnioittava tietopohjainen keskustelu, jossa omat näkökannat perustellaan ja muita kuunnellaan. Kansalaispaneeliin osallistuu ennalta valittu määrä kuntalaisia, jotka ovat valittu satunnaisotannalla väestöllinen edustavuus huomioiden. Kansalaispaneelin toteuttamisessa on oleellista, että niin osallistujat, päättäjät kuin valmistelijat sitoutuvat prosessiin. Puntaroitavat aiheet tulee valita sellaisiksi, että kansalaispaneeli pystyy tuottamaan suosituksen tai lausunnon aiheesta, joka viedään sovittavalla tavalla päättäjien tietoon ja josta viestitään kuntalaisille.

Aiemmat kokemukset Vantaalla

Vantaalla on kokeiltu asukaspaneelleja useaan otteeseen, mutta menetelmä ei ole vielä vakiintunut osaksi asukasosallisuuden menetelmäpalettia. Vantaalla on käytetty termiä asukasraati satunnaisotannalla kootuista puntaroivista asukaskehittäjäryhmistä.

2017 asukasraatia hyödynnettiin strategian valmistelussa. Raati koottiin julkisella markkinointikampanjalla ja valikoitiin monipuoliseksi, mutta ei väestödemografisesti edustavaksi. Keväällä 2019 Vantaalla valmisteltiin Uusi Vantaa -organisaatiouudistusta. Osana asukkaiden osallistamista uudistuksen suunnitteluun järjestettiin asukasraati. Myös tämä raati kerättiin mainoksilla, mutta valikoinnissa pyrittiin edustavuuteen.

Keväällä 2021 koostettiin yksi asukaspooli, josta voidaan poimia erilaisia kokoonpanoja eri asukaspaneelleja varten. Poolin muodostamiseksi väestörekisteristä otettiin 2000 vantaalaisen henkilön satunnaisotos. Muutamat painotukset (esim. täysi-ikäisyys, MEK-aluepainotus) huomioiden otosta voi pitää valikoituneena ryhmänä. 2000 henkilöstä 101 ilmoittautui Vantaan vaikuttajat -ryhmään.

Asukaspoolia pilotoitiin kolmella projektilla: valtuustokauden 2022–2025 strategian, Osallistuva Vantaa -ohjelman sekä Resurssiviisauden tiekartan valmistelussa. Korona-ajan takia raadit työskentelivät etätaapaamisin. Raadit tekivät prosessin päätteeksi julkilausumat, jota hyödynnettiin niin suoraan valmisteluvaiheessa kuin päätösasiakirjojen liitteenä. Palaute osallistujilta oli kaikissa raadeissa hyvää.

Asukaspaneeli ollut yksi asukasosallisuuden menetelmistä, jonka käyttöä osallisuuspalvelut tukevat. Vantaan vaikuttajien -ryhmän hyödyntäminen on kuitenkin pilottien jälkeen jäänyt vähäiseksi ja se on juuri ajettu alas. 100 henkilön poolista ei ole pystytty kokoamaan painotettuja tai alueellisia asukaspaneelleja, joita usein tarvitaan kehittämis- tai valmisteluprosessien tueksi. Toinen haaste käytölle ovat olleet valmistelun resurssit ja tiukat aikataulut, jolloin päädytään nopeampaan asukasosallistamisen menetelmään kuten kyselyyn.

Keväällä 2025 käynnissä oli arkkitehtuuriohjelman asukasraati, johon raatilaiset rekrytoitiin vuoden 2024 lopussa osallisuuskyselyn ohessa. Kutsukirje lähti osana osallisuuskyselyn postitusta 2000 satunnaisotannalla poimitulle vantaalaiselle. Lisäksi asukasraatiin kerättiin ilmoittautumisia julkisen mainostuksen kautta. Raatiin saatiin 68 henkilöä eri puolilta Vantaata. Valikointia ei tehty, vaan kaikki ilmoittautuneet

päätettiin ottaa mukaan. Kokemukset olivat sekä valmistelijoiden että raatiin osallistuneiden osalta positiiviset.

Muiden kaupunkien kokemuksia

Turussa tehtiin 10.10.2023 päätös asukaspaneelin muodostamisesta. Asukaspaneelin muodostivat 50 turkulaista. Paneelin oli alun perin tarkoitus työskennellä vuoden 2025 loppuun, mutta kautta jatkettiin, jotta paneeli pääsee puntaroimaan Turun ratikkapäätöstä 2026. Paneelilla on ollut yksi tai kaksi puntaroitavaa aihetta vuodessa. Turussa pormestaristolle viedään ehdotuksena valmisteltuja aiheita, joista pormestari linjaa paneloitavat asiat.

Jyväskylässä asukaspaneelia hyödynnettiin talouden tasapainottamisessa 2024. Asukaspaneelin muodostivat 32 jyväskyläläistä, joiden tehtävänä oli vastata kysymykseen: Mitä vuoden 2025 talousarviossa tulee huomioida, jotta vaikutukset eivät kasaudu kohtuuttomasti millekään väestöryhmälle? Paneelin työ koettiin arvokkaaksi lisäksi valmisteluun ja poliittiseen päätöksen tekoon. Jyväskylän asukaspaneeli sai valtionvarainministeriön demokratiatunnustuksen.

Melbournen kaupunki teki vuonna 2014 taloussuunnitelman vuosille 2015–2025 käyttäen apuna kuntalaispaneelia. Motiivina olivat väestönkasvun myötä ennakoitua suuret investointitarpeet ja haasteet vanhojen asukkaiden viihtyvyydessä. Paneeli antoi 11 suositusta toimenpiteeksi 950 miljoonan AUD (645 Meur) arvosta. Valtuusto hyväksyi niistä 10 arvoltaan 775 miljoonaa AUD (527 Meur) ja antoi vastineen, jossa kuvasi, miten paneelin suosituksiin suhtauduttiin. Hanke sai merkittävää myönteistä julkisuutta, joka paransi myös paneelin suositusten saamaa poliittista tukea.

Ehdotus toteutuksesta

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala sekä konsernijohdon ja elinvoiman toimiala ehdottavat, että Vantaalle perustetaan kaksi vuotta kerrallaan työskentelevä puntaroiva asukaspaneeli. Paneelin kustannukset ovat vuosittain noin 20 000–25 000 euroa, jotka käytetään panelistien palkkioihin, tila- ja tarjoilukuluihin, viestintään sekä paneelin kokoamisen yhteydessä kutsuprosessissa mm. postitukseen. Mikäli asukaspaneelin toteuttaminen todetaan järkeväksi, tämä voidaan toteuttaa olemassa olevilla resursseilla priorisoimalla tähän olemassa olevia panoksia muiden toimintojen sijaan.

Vantaalla on jo kokemusta asukaspaneelien järjestämisestä, joten menetelmä voidaan ottaa käyttöön melko vaivattomasti, mutta kuitenkin suunnaten työntekijöiden työpanosta uudelleen. Kustannustehokkuutta saadaan hyödyntämällä Turun mallia kaksi vuotta työskentelevästä asukaspaneelistä, jolloin 2–4 aihetta voitaisiin puntaroida samojen osallistujien kanssa. Siten säästetään kutsuprosessin kuluissa verrattuna yhtä aihetta varten koottavaan paneeliin. Paneelin ei kuitenkaan kannata olla kaudeltaan koko valtuustokauden mittainen, sillä sitoutumisen kynnyksensä kasvaa asukkaalle liian korkeaksi ja osallistujia poistuu toiminnasta liikaa kauden aikana. Asukaspaneeli tulisi koota uudestaan noin kahden vuoden välein, jotta osallistujien määrä pysyy tarpeeksi suurena elämäntilanteiden muutoksista huolimatta. Vantaalla luonteva ja kustannustehokas paneelin koko on 25 henkilöä, jolloin yksi panelisti edustaisi laskennallisesti 10 000 asukasta ja maksettavien palkkioiden määrä pysyisi kohtuullisena.

Menetelmään ja sen hyödyntämiseen tulee sitoutua. Asukaspaneelilla tulee olla vähintään yksi, mutta mieluiten kaksi puntarointiprosessia vuosittain, jotta osallistujien aktiivisuus säilytetään. Asukaspaneelin aiheiden valintaan tarvittaisiin vahva poliittinen ohjaus ja sitoutuminen tulosten käyttöön päätöksen teon tukena.

Aiheita voisivat olla Vantaalla tulevina vuosina esimerkiksi:

- Talouden sopeuttaminen
- Segregaation ehkäisy
- Kestävyys ja ilmasto

Kaupunginhallitus 23.3.2026 § 23

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Elina Nykyrille ja 16 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 27.4.2026

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Liite:

- allekirjoitettu Elina Nykyrin ja 16 muun valtuutetun aloite asukaspaneeli vakituiseksi osaksi Vantaan kaupungin päätöksentekoa

Muutoksenhakuohje: 2.1. Valituskielto

Lisätiedot: Vastaava osallisuusasiantuntija Mari Lehtoruusu, 040 1626 934
Hallintojohtaja Leena Rusanen, 050 314 57002
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)